

lem, hogy ezek az államok a magyar kultúr-fölényt behozták és tulajdonyalták, hogy főreménységüket élvezik.

— A katonai lesterelés kiképzésüket kiképzik, a kulturális lesterelés önkéntes irányított volna. Az utókor kihányta volna csontjait és a sírjából, ha szembe nem szállt az a nemzetrontó főrekvéssel, amely ezt a kulturális lesterelést követelte. (Éljenek!) Mi már szerencsére túl vagyunk ezen. Elmult az az idő is, amikor

az államhatalom csak a nemzetiségekre és Budapestre gondolt, a szinmagyarvidéket azonban elhanyagolta.

1879 márciusában katasztrofális időket élt át Szeged népe. A nagy árvíz idejére iderietelt boldogult királyunk, I. Ferenc József és történelmi ígéret mondott: „Szeged szebb lesz, mint volt”. A királyi szavak végrehajtásaként Tisza Lajos dolgozta ki a városzabályozás programját, amely Szegedet, beleértve Budapestet is, az ország legszébb rendezett városává tette. De a múlt század kilencvenes éveiben megbombolt az alkotómunka frontja. Jöttek az obstrukciók, destruktív irányzatok ülték fel fejüket. Ebben az időben bántó mellőzés ére Szegedet. Amikor felmerült az új egyetem

A polgármester váratlan kitüntetése.

Ezután a kormányzó emelkedett fel helyéről és tartotta meg beszédét.

— Négy évvel ezelőtt résztvettem a Kolozsvárról menekült Ferenc József-Tudományegyetem félé százados jubileumi ünnepén — mondotta. — Ma ennek a régi egyetemnek helyezzük le új székhelyén új alapkövét abból az alkalomból, hogy kezdetét veszi az egyetem klinikáinak építése. Ezeknek a klinikáknak felépülésével tehát majd csak teljességgel elegendő az egyetem annak a nagy hivatásának, mely itt reá vár. Különös jelentősége van annak, hogy a klinikák alapkövét éppen a felépítendő gyermekgyógyászati klinika helyén tesszük le, mert ezzel is kifejezésre jut az a gondolat, hogy a nemzet jövőjéért, a testben és lélekben erős, egészséges jövő nemzedékért kell elsősorban mindent megtennünk. Hálás szívvel gondolok arra a szeretetre, mellyel Szeged, ez a nagyjövőű alföldi város a nagymúltú erdélyi egyetem előtt kapuit kította és arra a nagyszemű áldozatkészségre, mellyel azóta, az államot mintegy nemis versenyre hívta — küzd az egyetem fejlesztéséért és intézeteinek kiépítéséért. Most, hogy e téren ismét egy jelentős lépéssel jutunk előre, Szeged városának nemis áldozatkészségét kívánom elismerni és jutalmazni azzal, hogy

polgármesterének, aki a törvényhatóság élén fáradhatatlanul és olyan sikeresen küzdött az egyetemért, a másodosztályú magyar érdemkeresztet adományoztam a neki ezzel örömmel nyújtom át.

— Erős a hitem, hogy a szegedi egyetem régi tradícióhoz híven törhetetlenül és fáradhatatlanul szolgálja ezenül is a magyar kultúra és tudomány ügyét, disse lesz mindig hazánknak és oszlopa, vára tudományos életünknek.

A polgármestert és az egész közönséget nagyon késztelentül és nagyon váratlanul érte ez a kiüntetés.

„Legyen ez a hajlék a magyar tudomány örök disze és büszkesége”.

A kormányzó után József főherceg következett, majd Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter, Karaffláth Jenő, a nemzetgyűlés háznapja, dr. Tóth Károly rektor, dr. Somogyi Szilveszter polgármester, Mészöly Gedeon, a Magyar Tudományos Akadémia képviselője, a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem képviselője Domanovszky Sándor, Szily Kálmán, a József műegyetem, vitéz Illyefalvy Géza, a debreceni Tisza István-egyetem, dr. Mihályffy Gyula, a pécsi Erzsébet Tudomány-

egyetem, Huttyra Ferenc, az állatorvosi főiskola, Kunecz Ödön, a közgazdasági egyetem és Lessényi Ferenc, a Sopronban elhelyezett selmeci erdészeti és bányászati akadémia képviselője.

Az ezüstkalapáccsal mindenki ráült az alapköre, miközben rövid jelmondatot mondott. Dr. Tóth Károly rektor ezután az ünnepélyt és meghívta a kormányzót az egyetemi tanács disztülésére. Az alapkövetélti ünnepélyt a dalárda Himnusza zárta be.

Ezért a nagy áldozatért Szeged város közönsége azt az ünnepélyes ígéretet kapta a kormánytól, hogy Szegednek meg kell kapnia mindazt, amit Debrecen kapott.

— Most megindul a munka, közönség azoknak, akik áldozatukkal hozzájárultak az alapvetéshez, különbözőképpen a polgármesternek (Eljenzis), aki előviláheletlen érdemeket szerzett ezen a téren és a nagygyá fejlődött német városok polgármestereinek példájára állította, hogyha Szeged nagy város akar lenni, egyetemi várossá kell lennie.

A polgármester

meglepetten állt fel helyéről és lépett a kormányzó elé, hogy a piros tokban rejlő érdemrendel átvegye. Arcán a meglepettség, az öröm és a meghalottság zavarát látszott.

— Engem váratlanul és késztelentül talál ez a magas kiüntetés — mondotta halkan —, amely annál értékesebb, mert magától a kiüntetés forrásától, a kormányzótól kapom, ilyen díszes keretek között. A biblia szavaival azt kellene mondanom, hogy „Uram, nem vagyok méltó”. Ugy érzem magam, mint az a fenyőág, amelyet karácsony estéjén fényes szalonban helyeznek el és csillogó díszekkel ékesítenek. Ez az ág szimbóluma a jólékonyságnak és arra késztet, hogy gondolkodjunk azokra, akik járnak, akiknek nincs ruházatuk. Ezt a kiüntetést nem én kapom, hanem személyesen keresztül a város áldozatkész közönsége, amely nemcsak nagy érzékkel, hanem nagy szeretettel is teljesítette a magyar kultúra iránti kötelezettségét.

Az ünnepő közönség percekig tapsolt és éljenzte a meglepetésszerűen kiüntetett polgármestert.

Ezután kezdődött meg a tulajdonképeni szertartás.

Dr. Tóth Károly felkérte a kormányzót az alapító oklevél aláírására. A kormányzó felkelt helyéről és a díszsátor előtt felállított asztalkán lévő alapítóokmányt aláírta. Nagy, helyettes államtitkár felolvasta ezután az oklevél szövegét.

Két fehérfényes pallér vadonatúj, csillogó szerszámokkal elkészítette közben az alapkö helyét, amelybe az alapítóoklevél rejlő fémhenger került. Majd a pallérok helyére tették az alapkövet, amelyre az előkészített kalapáccsal háromszor ütött a kormányzó, miközben elmondta a jelét:

egyetem, Huttyra Ferenc, az állatorvosi főiskola, Kunecz Ödön, a közgazdasági egyetem és Lessényi Ferenc, a Sopronban elhelyezett selmeci erdészeti és bányászati akadémia képviselője.

Az ezüstkalapáccsal mindenki ráült az alapköre, miközben rövid jelmondatot mondott. Dr. Tóth Károly rektor ezután az ünnepélyt és meghívta a kormányzót az egyetemi tanács disztülésére. Az alapkövetélti ünnepélyt a dalárda Himnusza zárta be.

A disztülés féltizenkét ókor kezdődött, amikor bevonult az aula az egyetemi tanács, majd néhány perccel utána a kormányzó is. Dr. Tóth Károly rektor elmondta a magyar Hiszekegyet, majd jelentette, hogy a kormányzó hozzájárult Klebelsberg Kunó gróf vbti. kultuszminiszter diszdoktorrá avatásához. Dr. Székely Tibor, a szegedi egyetem matematikai és természettudományi karának dékánja ismertette ezután a diszdoktorrá avatás előmenyit. Elmondotta, hogy a kar március huszonegyedikén tartott ülésére az összes tanárok aláírásával indítvány érkezett be, hogy Klebelsberg Kunó gróftól ajánlja a kar az egyetem tanácsa-

nak honoris causa doktorrá avatására. A kar az indítványt elfogadta és ahhoz az egyetem tanácsa is hozzájárult.

Dr. Tóth Károly rektor: Ebben a kivételes esetben az egyetem tanácsa a régi szokástól eltérően maga szől le az emelvényről és járul a honoris causa doktor-jelöltökhöz, hogy doktorrá fogadják. (Éljenek!)

Az egyetemi tanács tagjai sorra a kultuszminiszter elé járultak, aki mosolyogva nyújtotta a kezét a rektornak és a dékánoknak.

A rektor tartott ezután beszédet. Kijelentette, hogy amit a végzet a nemzet sorsdöntő korszakában állított olyan pozícióra, ahol alkotómunkát végezhet, azt a legnagyobb feladatra hívta el. Ennek a feladatnak a megvalósítója érezheti azt a Horátiusi érzést a lelkében, hogy „non omnis moriar”. Ez az érzés dikálhatta Klebelsberg Kunó grófnak azt a halk mondást, amelyet legutóbbi ülése alkalmával mondott a földből kiemelkedő falakra mutatva: „Íme a vetés, amelyet megmunkállam, érik, kiászosodik.”

— Kultúrát teremteni, fentartani egy gazdag országban a kultúra fejének kötelessége, de egy szegény országban a rejtelt életető felszínre-törékvénét jelelni.

A rektor beszéde alatt az egyetemi tanács-jegyző átnyújtotta Klebelsberg Kunó grófnak a diszdoktori oklevelet.

Klebelsberg Kunó gróf beszélt ezután.

— Az iskola emberét — és én, mint magyar kultuszminiszter, az iskola emberének tartom magam — nagyobb megfeszítettség nem érheti, mint az, ha a legfőbb iskola elismeri működését. Ugy érzem, hogy ez a kiüntetés csak kis fokon szól az én személyemnek. Az ember parányi féreg, az Isten kegyelme nélkül hiu minden törekvése. Át kell hárítanom a magtiszteltetést munkatársaimra is. Az állam, a kormányzat építhet egyetemet, klinikákat, laboratóriumokat, pazarul felszerelheti azokat, egyetemmel azonban csakis a tudományos szellem avathatja. Ezt a szellemet az egyetem tanári kara adja hozzá. A németek feszülten várják, hogy kémikusok a német szeset csepfolyóssá tegyék és így pótolják a külföldről importált petróleumot. A francia mérnökök joggal büszkélkedhetnek azzal, hogy a folyók vizét, a fehér szene, a nemzet szolgálatába állították. Ezek a példák megmutatják azt az utat, amelyen a magyar tudomány haladnia kell, hogy a magyar földben rejlő hatalmas természeti erőket a nemzet szolgálatába állíthassa. Ezért tiltakozom a demagógia ellen, amely azt mondja, hogy „a népművelés a népi iskola, vagy az egyetem”, én azt mondom, hogy népi iskola és az egyetem. Ez a sarkkőve az én kulturpolitikámnak. Tegnap huszonnyolc fanyai iskolát avattunk fel Kecskeméten és háromszázharvan egyet szimbolikusan. Körülbelül kétezzer új népi iskola léteztül az országban. Ma a szegedi egyetem alapkövét raktuk le.

„Tanyai iskola, népi iskola és egyetem frázis- és demagógiamentesen”. Ez legyen a magyar kulturpolitika talpkőve. (Taps és éljenzés.)

Dr. Tóth Károly tartotta meg az ünnepély záróbeszédét. Elmondotta, hogy az egyetem rendszerint kétféle okból szokott valakit honoris causa diszdoktorrá avatni. Diszdoktorrá avatja azt, aki az egyetem fejlesztése és megmentése érdekében különösen sokat tesz és diszdoktorrá avatja azt is, aki tudományos munkálkodásával még a tudósok közül is kiválik és különösen nagy szolgálatot tesz a tudományos kutatásnak. A szegedi Ferenc József Tudományegyetem most eltért ettől a szokástól, mert Klebelsberg Kunó gróf személyében olyan férfit avatott diszdoktorrá, akinek mindakét jogcime is megvan ehhez a legnagyobb egyetemi kiüntetéshez. Az új diszdoktorának szerencsét kíván és berekesztli az ünnepélyt.

Katonai parádé.

Tizenkét órakor volt vége az egyetemi tanács disztülésének, az egyetem aulájában összegyűlt előkelő közönség a Széchenyi-térre vonult, ahol a disztbe öltözött helyőrség már várta a kormányzót.

Negyedegyor harsantak meg a kormányzó érkezését jező kürtök és Horthy Miklós katonai kíséretével végig ment az acélisíkos, lezses vígázzban álló csapatok előtt, miközben a katonaszenekar a Himnuszt játszotta.

Ezután kiosztotta a kormányzó azokat a kiüntetéseket, amelyeket a békésmegyei árvíz-

Klebelsberg Kunó gróf a szegedi egyetem diszdoktora.

Az egyetem aulájában rendezett disztülésen csak meghívott vendégek jelentettek meg, de így is zsúfolásig megtelt a hatalmas terem, amelynek a bajrattal szemközti részén állították fel a kormányzó bíborszőlőjét, mellette jobbról József királyi herceg foglalt helyet. Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter számára az egyetemi tanács emelvényével szemben, a közönség széksorai előtt állítottak fel egy karosszékkel.

A kormányzó kíséretével tizenegy órakor érkezett az egyetem körponti épületébe és fél-tizenkét óráig a rektor fogadószobájában tartózkodott szűkebb kíséretével.